

VI Ogólnopolska Konferencja Orientalistyczna
6th All-Polish Conference of Oriental Studies

Mit, obraz, metafora w kulturach Azji i Afryki
Myth, Image, Metaphor in the Cultures of Asia and Africa

19-20 kwietnia 2021 r.

April 19-20, 2021

(online)

Zoom Meeting ID: 312 657 8896

Passcode: HaY7Du

Konferencja dofinansowana przez Ministerstwo Edukacji i Nauki
w ramach programu „Doskonała Nauka”

Program Konferencji

Conference Programme

19 kwietnia / April 19

09.00 – ***Otwarcie Konferencji / Opening of the Conference***

prof. dr hab. Marek Dziekan, Uniwersytet Łódzki – prezes Polskiego Towarzystwa Orientalistycznego / President of the Polish Society for Oriental Studies

prof. dr hab. Piotr Taracha – dziekan Wydziału Orientalistycznego Uniwersytetu Warszawskiego / Dean of the Faculty of Oriental Studies, University of Warsaw

09.10-10.30 – *Sesja naukowa poświęcona 50. rocznicy śmierci prof. Ananiasza Zajęczkowskiego / Session on Karaim Studies Commemorating the 50th Anniversary of the Death of Prof. Ananiasz Zajęczkowski*

Prowadzenie / Chair: dr Anna Sulimowicz-Keruth

dr Anna Sulimowicz-Keruth, Uniwersytet Warszawski, *Profesor Ananiasz Zajęczkowski – życie i dzieło Uczzonego*

prof. dr hab. Ewa Siemienieć-Gołaś, Uniwersytet Jagielloński, *Wkład Ananiasza Zajęczkowskiego w badania nad zapożyczeniami orientalnymi w języku polskim*

prof. UJ dr hab. Michał Nemeth, Uniwersytet Jagielloński, *Why to Pray in Polish? A Study of Early-19th-Century Polish Spoken by Karaims in Lutsk*

10.30-10.40 – przerwa / Break

10.40-12.10 – *Warsztaty Przekład językowy i przekład kulturowy / Workshop on Translation of Language or Translation of Culture*

prof. dr hab. Marek Dziekan, Uniwersytet Łódzki; prof. dr hab. Joanna Jurewicz, Uniwersytet Warszawski; dr Anna Zalewska, Uniwersytet Warszawski

10.40-12.40 – sesja naukowa / Session

Prowadzenie / Chair: prof. dr hab. Ewa Siemienieć-Gołaś

10.40-11.00 dr Nargiz Akhundova, Uniwersytet Warszawski, *The Safavids: from Shaikhs to Shahs*

11.00-11.20 dr Kamila Barbara Stanek, Uniwersytet Warszawski, *Językowy obraz bohatera i bohaterstwa w przysłowiaach tureckich*

11.20-11.40 dr Sylwia Filipowska, Uniwersytet Jagielloński, *Literacki obraz Stambułu w poezji Saita Faika Abasiyanika*

11.40-12.00 mgr Melaike Hüseyin, Uniwersytet Warszawski, *Reality Behind the Myth and Image of Turkish Women Depicted by the European Orientalists (19th to 20th century)*

12.00-12.20 mgr Karolina Olszowska, Uniwersytet Jagielloński, *Obraz wojny narodowo-wyzwoleńczej w twórczości Halide Edip Adıvar*

12.20-12.40 – dyskusja / Discussion

12.40-13.00 – przerwa obiadowa / Lunch Break

13.00-14.40 – sesja naukowa / Session

Prowadzenie / Chair: prof. dr hab. Marek Dziekan

13.00-13.20 dr hab. Iwona Kordzińska-Nawrocka, Uniwersytet Warszawski, *Obraz kobiecej zazdrości w tradycji literackiej Japonii*

13.20-13.40 dr Shahla Kazimova, Uniwersytet Warszawski, *Strażnicy duszy narodu. Mitologizacja wędrownych poetów, pieśniarzy w kulturze tureckich ludów (na przykładzie azerbejdżańskich aszugów)*

13.40-14.00 dr Magdalena Kubarek, Uniwersytet Warszawski, *Obraz męczennika we współczesnej powieści muzułmańskiej*

14.00-14.20 dr hab. Andrzej Drozd, Uniwersytet Warszawski, *Ali, rycerz boski. Ali Ibn Abi Talib w fabularystyce Tatarów polsko-litewskich*

14.20-14.40 dr hab. Marcin Grodzki, Uniwersytet Warszawski, *Sīrat an-nabī autorstwa Muḥammada Ibn Ishāqa – problem źródła historycznego*

14.40-15.00 – dyskusja / Discussion

15.00-15.10 – przerwa / Break

15.10- 16.50 – sesja naukowa / Session

Prowadzenie / Chair: dr Sylwia Filipowska

15.10-15.30 mgr Pi-Chun Chou, Uniwersytet Jagielloński, *Między egzotyzacją a udomowieniem – wyzwania dla polskiego tłumacza klasycznej chińskiej powieści na przykładzie postaci kobiecych w Śnie Czerwonego Pawilonu*

15.30-15.50 dr Jakub Zamorski, Uniwersytet Jagielloński, *„Zen” wraca do Chin – mit i historia we współczesnym chińskim obrazie buddyzmu chan*

15.50-16.10 dr hab. Ewa Rynarzewska, Uniwersytet Warszawski, *Mit we współczesnej literaturze koreańskiej: Gdy dojrzewa gryka (Memil kkot p'il muryöp) Yi Hyo-sōka (1907-1942)*

16.10-16.30 dr Aleksander Janiszewski, Politechnika Kijowska, Ukraina, *Dyskurs afrykański na łamach czasopisma «Arcana»*

16.30-16.50 – dyskusja / Discussion

16.50-17.00 – przerwa / Break

17.00-18.40 – sesja naukowa / Session

Prowadzenie / Chair: prof. dr hab. Marek Mejer

17.00-17.20 dr Joanna Gruszevska, Uniwersytet Jagielloński, *Metafory nibbany (nibbāna) i sansary (saṃsāra) w Pieśni Sumedhy (Therīgāthā 450-524)*

17.20-17.40 dr Teresa Miązek, Uniwersytet Wrocławski, *Narrator jako pomost między mitem a rzeczywistością- wybrane utwory z literatury hindi*

17.40-18.00 dr hab. Olena Łucyszyna, Instytut Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych PAN, *Semantyka słowa pūruṣa w Rygwedzie jako źródło rozumienia człowieka w myśli indyjskiej*

18.00-18.20 dr Nina Budziszewska, Uniwersytet Wrocławski, *Metafora wewnętrznej ofiary... a może rzeczywiste zalecenie? Starożytna literatura Indii o tapasie*

18.20-18.40 – dyskusja / Discussion

20 kwietnia / April 20

09.00-11.00 – sesja naukowa / Session

Prowadzenie / Chair: dr Magdalena Kubarek

9.00-9.20 dr Małgorzata Sobczyk, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, *Symbolika eschatologiczna w buddyjskim obrzędzie mukaekō*

9.20-9.40 dr Filip A. Jakubowski, dr hab. Joanna Maciulewicz, Uniwersytet Adama Mickiewicza, *Wątki orientalne w The Siege of Damascus Johna Hughes'a (wyd. 1720) jako przykład postrzegania Bliskiego Wschodu w Europie XVIII wieku*

9.40-10.00 dr Agnieszka Graczyk, Uniwersytet Adama Mickiewicza, *Współczesny obraz ateistów i apostatów kreowany przez przywódców politycznych i religijnych na Bliskim Wschodzie*

10.00-10.20 mgr Monika Janota, Uniwersytet Jagielloński, *Dżinn i muza jako źródła poetyckiego natchnienia w Traktacie o przewodnikach i zwodnikach Ibn Šuhayda al-Andalusiego i Beniowskim Juliusza Słowackiego*

10.20-10.40 dr Zofia Sawicka, Uniwersytet Rzeszowski, *Mitologia Państwa Islamskiego*

10.40-11.00 – dyskusja / Discussion

11.00-11.10 – przerwa / Break

11.10-13.10 – sesja naukowa / Session

Prowadzenie / Chair: dr hab. Marcin Grodzki

11.10-11.30 dr Adrianna Maśko, Uniwersytet Adama Mickiewicza, *Obraz Kurdów Fajlijskich w dwóch powieściach irackich pisarek na emigracji*

11.30-11.50 mgr Kamila Panek, Uniwersytet Warszawski, *Teoria metafory pojęciowej w wierszu "Stary człowiek" Jego Wysokości Szejka Mohammada Ibn Raszida Al-Maktuma*

11.50-12.10 mgr Aleksandra Szklarzewicz, Uniwersytet Jagielloński, *Obraz języka francuskiego w wybranych dziełach współczesnych pisarzy algierskich*

12.10-12.30 dr Karolina Kłoszewska, Uniwersytet Warszawski, *Motywy mitologiczne w tamilskich pieśniach religijnych na przykładzie kultów bóstw żeńskich*

12.30-12.50 dr Blanka Katarzyna Dżugaj, Uniwersytet Warszawski, *Mit na ekranie - nowe oblicza motywów mitologicznych i epickich w kinie indyjskim*

12.50-13.10 – dyskusja / Discussion

13.10-13.30 – przerwa obiadowa / Lunch Break

13.30-15.30 – sesja naukowa /Session

Prowadzenie / Chair: prof. UW dr hab. Agata Bareja-Starzyńska

13.30-13.50 Prof. Vladimir Uspensky, Ph.D., St. Petersburg State University, Russia, *The Jalkhanza Khutugtus of Khalkha Mongolia*

13.50-14.10 Prof. Michael Knüppel, Ph.D., Arctic Studies Center (SC), Liaocheng University / Liaocheng Province/ China, *Aspects of the Motive of Cannibalism in Northern Eurasia, and Their Reflections in Altaic and 'Pelaosiberian' Languages*

14.10-14.30 Attila Mátéffy, Ph.D. Candidate, University of Bonn, Germany, *Myth, Image, Metaphor in Cultures of Central Eurasia: Embodiment, Categorization System and Image Schema in a Central Eurasian Mythological and Ritual Tradition*

14.30-14.50 Adriana Elena Stoican, Ph.D., Bucharest University of Economic Studies, Romania, *Mythical Echoes of Deracination in Jhumpa Lahiri's In Other Words*

14.50-15.10 Reza Heidarizadi Ph.D., Encyclopedia Islamica Foundation, Teheran, Iran, *Conceptualization of Force and Direction of Force in Persian Language*

15.10-15.30 – dyskusja / Discussion

15.40-15.50 – przerwa / Break

15.50-17.50 – sesja naukowa / Session

Prowadzenie / Chair: prof. UW dr hab. Agata Bareja-Starzyńska

15.50-16.10 Prof. Mykhaylo Yakubovych, Ph.D., Albert-Ludwigs-Universität Freiburg, Freiburg, Germany, *The Qur'an in Azerbaijanian: Sunni, Sunni-Salafi and Shia Discourses*

16.10-16.30 Basilius Bawardi, Ph.D., University of Bar Ilan, Israel, *The Palestinian Writer Shaykha Ḥlaiwā and the Passion for Transgression*

16.30-16.50 Nihad Fottouh, Ph.D., Université Française d'Égypte, Egypt, *Reminiscences of the Myth of Isis in the Representation of Egyptian Mother: The Speeches of President Sisi to Support*

16.50-17.10 Najla Kalach, Ph.D., University of International Studies of Rome, Italy, *On the Wednesdays in the Syrian City of Homs and the Feast of Fools According to the Sources: Myth or Reality?*

17.10-17.30 Dana Radler, Ph.D., Bucharest University of Economic Studies, Romania, *Friendship in the Egyptian Tale of Two Friends and Panait Istrati's stories*

17.30-17.50 – dyskusja / Discussion

17.50-18.00 – przerwa / Break

18.00-19.40 – sesja naukowa / Session

Prowadzenie / Chair: prof. dr hab. Marek Dziekan

18.00-18.20 dr hab. Joanna Grzybek, Uniwersytet Jagielloński, *Silni jak sosny i cyprysy w zimie -mit, obraz i metafora drzewa na Tajwanie*

18.20-18.40 mgr Anna Sroka-Grądział Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, mgr Nastazja Stoch, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, *Czy CHI je? Czy co CHI robi? Porównanie chińskiego i tajwańskiego słownikowego obrazu leksemu 'jeść'*

18.40-19.00 dr Monika Nowakowska, Uniwersytet Warszawski, *Metaforyczność tekstu w służbie argumentacji egzegetycznej*

19.00-19.20 mgr Krzysztof Gutowski, PAN, *Rytuał jako metafora. Przykład rytuału wedyjskiego*

19.20-19.40 – dyskusja / Discussion

19.40 – ***Zamknięcie Konferencji / Closing of the Conference***

Abstrakty/Abstracts

dr Nargiz Akhundova, Uniwersytet Warszawski, *The Safavids: from Shaikhs to Shahs*

This problem demands an in-depth study of the religious and ideological foundations of the Safavid dynasty. Since the Safavids were both a dynasty of sheikhs and a dynasty of shahs, the concepts of Sunnism, Shiism and Sufism are an integral part in the research of its history. This scientific research assists the auditor with complete information on the religious views of each of the representatives of the Sufi House Safaviye, starting from the founder of the order and ending with his decedents - the rulers of the Safavid state. The work includes several aspects. At the beginning of it the question is examined: what did the Safavids initially profess - Sunnism or Shiism. Next, the goal is to identify the historical moment of the transition of this surname from one Islamic sense to another and to determine under which Safavid leader and on which reason this took place. In this regards, Safavids - this is one of those dynasties, on the example of which one can visually observe the process of using the religious factor in politics, namely, how the representatives of the Safavid dynasty of the *pīrs* in Ardebil, originally Sunnis, appeared, however, militant Shiites in the 15th century. An important place is allocated to the role and development of Sufi traditions and ideology throughout the history of the Safavids. The study was conducted on the basis of the works of the medieval chronicles Khundji and Munshi with the involvement of a large number of historiographical works of Turkic, Russian, British, French, German and other authors.

Basilius Bawardi, Ph.D., University of Bar Ilan, *The Palestinian Writer Shaykha Ḥlaiwā and the Passion for Transgression*

This lecture deals with Shaykha Ḥlaiwā's most recent collection *al-Ṭalabiyya 345c* (*Order 345c*), published in 2018, as a textual sample that reveals the enrooting of what I call the *thought of subversion and transgression*, which is connected to heterotopia and dystopia in her texts in general. In her narrative texts, Ḥlaiwā does not merely depend on describing the real or rejecting it, but rather seeks to introduce existential and cognitive alternatives that depend on 'divergent thought' in order to undermine her existential coincidental current existence and shake it up from within. Ḥlaiwā thus abandons the collective approach that is so characteristic of the writing of the Palestinian minority in Israel in favor of individual existential writing that relates to the vulnerable and the marginal, and mainly to women. It is feminist writing that challenges various systems of authority based on unearthing the true human entity without additions and frills; writing that reveals the naked reality of the marginalized, the weak, the helpless, those who are broken; a reality that challenges the official heroism of the Palestinian Arab cultural authority, as well as the concepts of body perfection, and the accepted principles of moral standards.

dr Nina Budziszewska, Uniwersytet Wrocławski, *Metafora wewnętrznej ofiary... a może rzeczywiste zalecenie? Starożytna literatura Indii o tapasie*

Opisywany jako wzniecanie wewnętrznego oczyszczającego ognia tapas zajmuje ważne miejsce w starożytnych zaleceniach jogicznych. Jako że indyjska ontologia widzi świat w kategorii kosmicznej ofiary, to i mikrokosmos (człowiek) winien takiej ofiary dokonywać w swoim wnętrzu, w sercu. Ten metaforyczny opis spotykany jest w Upaniszadach i Mahabharacie (jak i w późniejszej literaturze), lecz obok metaforyki pojawiają się ściśle

jogiczne zalecenia stosowania dyscypliny psychosomatycznej, polegającej przede wszystkim na technikach oddechowych (pranajamach), które podnoszą temperaturę ciała, oczyszczają żołądek i uspokajają umysł-serce. Zalecenia te przepojone są praktycznym (pragmatycznym) wymiarem. Być może zatem jest tak, że metafora wewnętrznej ofiary kryje w sobie rzeczywiste zalecenie, a przedstawiana jest w obrazowy sposób w celu osadzenia praktyk jogicznych w ortodoksyjnym kontekście światopoglądu wedyjskiego?

mgr Pi-Chun Chou, Uniwersytet Jagielloński, *Między egzotyzacją a udomowieniem – wyzwania dla polskiego tłumacza klasycznej chińskiej powieści na przykładzie postaci kobiecych w Śnie Czerwonego Pawilonu*

W niniejszym wystąpieniu chciałabym się zająć zagadnieniem obrazu kobiet przedstawionego w chińskiej klasycznej powieści *Sen czerwonego pawilonu* (Hónglóu Mèng (紅樓夢) w kontekście problemów, które może napotkać polski tłumacz tego dzieła. Powieść *Sen czerwonego pawilonu* została napisana w XVIII wieku przez Cáo Xuěqína (曹雪芹). Jest to jedno z najbardziej znanych i najczęściej omawianych dzieł literackich w historii Chin, którego znaczenie w chińskiej kulturze pozostaje do dzisiaj bardzo duże. Mimo to, do tej pory w polskim tłumaczeniu ukazało się zaledwie kilka fragmentów powieści. W *Hónglóu Mèng* występuje dużo postaci kobiecych. Tłumacz musi umieć przetłumaczyć sceny z ich udziałem tak, aby polscy czytelnicy mogli dobrze zrozumieć fabułę oraz docenić kunszt literacki autora. Jest to jednak trudne zadanie, ponieważ opisując postaci żeńskie autor wykorzystał egzotyczne dla Polaków porównania i sposoby obrazowania postaci kobiecych. Różnice w standardzie piękności także mogą łatwo powodować nieporozumienia: to, co dla chińskojęzycznych czytelników jest oczywiste, może się wydawać dziwaczne i niezrozumiałe dla Polaków. Na wybranych przykładach przetłumaczonych przeze mnie fragmentów powieści chciałabym pokazać, jak polski tłumacz może rozwiązać te problemy. Chciałabym jednocześnie na tej podstawie przedyskutować, jakie są efekty stosowania egzotyzacji i udomowienia podczas tłumaczenia literatury chińskiej (czy też orientalnej w ogóle) na język polski oraz jak tłumacz może znaleźć równowagę pomiędzy tymi dwoma strategiami.

dr hab. Andrzej Drozd, Uniwersytet Warszawski, *Ali, rycerz boski. Ali Ibn Abi Talib w fabularystyce Tatarów polsko-litewskich*

Ali Ibn Abi Talib (zm. 661) – kuzyn i zięć proroka Muhammada, a zarazem ostatni z czterech kalifów elekcyjnych, zwanych sprawiedliwymi – zajmuje w tradycyjnym piśmiennictwie Tatarów polsko-litewskich szczególne miejsce, jako postać najczęściej występująca u boku Proroka w tekstach narracyjnych, mających często rolę dydaktyczną lub dewocyjną. Nie dziwi to, zważywszy jego status jako jednego z najbliższych towarzyszy Proroka (sahabów), będącego od samego początku świadkiem religijnej i społeczno-politycznej misji Muhammada. Poza licznymi tekstami, rozsianymi w tatarskich kodeksach teologiczno-dydaktycznych (kitabach) i praktycznych modlitewnikach, uwagę zwracają dwa zwarte utwory o charakterze epickim, w których Ali jest postacią pierwszoplanową. Jeden z nich to adaptacja turkijskiego destanu (wierszowanego eposu) *Kesik baş* (*Opowieść o obciętej głowie*), opowiadająca o wyprawie Alego do podziemnej krainy demona, który uwięził rodzinę i ciało tytułowej obciętej głowy pobożnego muzułmanina i innych wiernych. Drugi to opowieść o wyprawie Alego do siedziby okrutnego króla prześladowającego muzułmanów. Pierwowzór pierwszego utworu został zidentyfikowany przez autora referatu już w 1994 r., źródło drugiego pozostaje jeszcze nierozpoznane. W obu utworach Ali występuje ubrany w staropolski kostium języka i wyobrażeń tatarskich tłumaczy. Ów „Muchammedowy rycerz boski” – archetyp wojownika,

nie wolnego od lęku w boju, lecz w końcu zwyciężającego za sprawą swej wiary – „dobywa pałasza”, którym jest wszakże powszechnie znany w emblematyce muzułmańskiej Zulfikar, miecz o rozdwojonej głowni. Emblemat ten trafił także do kultury artystyczno-religijnej polsko-litewskich Tatarów.

Reza Heidarijadi Ph.D., Encyclopedia Islamica Foundation, Teheran, Iran, *Conceptualization of Force and Direction of Force in Persian Language*

Force is one of the essential concepts which human perceives in the world. It is stated mainly by the verbs. Languages are different in expressing the force and its orientation. Some languages are more force-based than others, for example in New Persian language usually to express a verb, the force concept in a distinct word is combined with nonverbal particles while in English language it is expressed by other metaphoric possibilities. The light verb *kard-an* “to do” is the word which mainly expresses the force and tense of the expressed event. It is used in many of the Persian verbs in compound forms. For example Persian verb *kār kard-an* is equivalent to English *to work*. In this Persian verb *kār* “work” is a noun added to the light verb *kard-an* “to do”. But in English, the force concept is merged in the verb and is not separated. In this article, we see how the concept of force in verbs both in Persian and English is configured and extended to express the mental events. For example, *kard-an* “to do” in Persian verbs even extended to many of the mental verbs like *fekr kard-an* “to think” which are expressed in English usually by the image schemas. For this purpose, many of Persian verbs are compared to English verbs to show how they use different methods of imagination in conceptualization.

dr Blanka Katarzyna Dżugaj, Uniwersytet Warszawski, *Mit na ekranie - nowe oblicza motywów mitologicznych i epickich w kinie indyjskim*

Tradycja epicka związana z dwoma eposami: Mahabharatą i Ramajaną należy do najbardziej kulturotwórczych w Indiach. Eposy wraz z Puranami stanowią niewyczerpane źródło inspiracji dla nowych ruchów religijnych, filozofii, idei społecznych i politycznych, tekstów literackich oraz sztuki we wszystkich jej aspektach. Nie inaczej jest z kinem, odgrywającym istotną rolę w indyjskiej kulturze i pop kulturze. Celem referatu jest prezentacja zróżnicowanych sposobów wykorzystania hinduskich motywów mitologicznych i epickich w kinie indyjskim oraz podkreślenie społecznych, artystycznych i politycznych kontekstów ich użycia. Twórcy powstających w wielu językach i reprezentujących różne gatunki filmów bardzo chętnie korzystają z motywów epickich i mitologicznych - historii powszechnie znanych i będących elementem wielowiekowego kodu kulturowego. Pojawienie się tych motywów, aluzje do nich lub twórcze ich przetworzenie pełnie oczywiście różnorodne funkcje i wyraża najróżniejsze idee: od tych wzmacniających tradycyjną wizję społeczeństwa i ról płciowych, przez prezentację nacjonalistycznej wizji historii, aż po coraz częściej wyrażane idee reformatorskie i kontestujące tradycję. W referacie omówione zostaną produkcje filmowe o różnym charakterze, w których pojawiają się mitologiczne motywy, obrazy czy aluzje do nich. Będą do m. in.: Raavan w reżyserii tamilskiego filmowca Maniego Ratnama, a odnoszący się do historii uprowadzenia Sity przez Rawanę, Chitrangada. The Crowning Wish autorstwa Bengalczyka Rituparno Ghosha, będąca nowym odczytaniem zaczerpniętej z Mahabharaty opowieści o książnicze Ćitrangadzie oraz Matrubhoomi: A Nation Without Women w reżyserii Manisha Jha, wykorzystujący również zaczerpniętą z Mahabharaty historię książniczki Draupadi. Materiał dobrany jest tak, aby przedstawić możliwie szerokie spektrum omawianych zjawisk, co doprowadzić ma do syntetycznego przedstawienia modeli wykorzystania tradycji epickiej oraz treści mitologicznych przez twórców kina w Indiach.

dr Sylwia Filipowska, Uniwersytet Jagielloński, *Literacki obraz Stambułu w poezji Saita Faika Abasıyanika*

Sait Faik Abasıyanık (1906-1954) to nazwisko doskonale znane tureckim czytelnikom, ale kojarzone przede wszystkim z prozą, a szczególnie z opowiadaniem, w którym to gatunku osiągnął on bezsprzecznie mistrzostwo formy. Skojarzenie to spotęgowane jest faktem, że jedna z najważniejszych nagród literackich, przyznawanych corocznie od 1955 roku najlepszemu tureckiemu opowiadaniu nosi imię Saita Faika. Polscy czytelnicy mają możliwość poznać część dorobku tego autora dzięki przekładom dokonany przez Łucję Antonowicz-Bauer w zbiorze „Tureckie opowieści morskie” oraz innym utworom drukowanym m.in. w „Przeglądzie Orientalistycznym”. Warto jednakże przypomnieć, że Abasıyanık jest również autorem jednego tomiku poezji, wydane na krótko przed śmiercią (w 1953 roku) i zatytułowanego *Şimdi Sevişme Vakti* [Teraz czas się kochać]. Utwory zebrane w tym zbiorze zachwycają dojrzałością artystyczną i doskonałością warsztatową, przy jednoczesnym zachowaniu pozorów prostoty. Szczególną uwagę zwraca umiejętność łączenia obrazowania realistycznego z symbolicznym, przy czym lokalizacyjnym punktem wyjścia jest zazwyczaj, podobnie jak w przypadku opowiadań, miasto Stambuł. Proponowany referat będzie próbą rekonstrukcji poetyckiego obrazu Stambułu w zbiorze *Şimdi Sevişme Vakti* Saita Faika Abasıyanika.

Nihad Fottouh, Ph.D., Université Française d'Égypte, *Reminiscences of the Myth of Isis in the Representation of Egyptian Mother: The Speeches of President Sisi to Support*

Reminiscences of the myth of Isis in the representation of Egyptian mother: The Official speeches of President Sisi to support Isis, the goddess of fertility, is the sign of motherhood, kindness, magic and healing in Egyptian mythology. Isis's other names are Auset, Aset, or Eset which connotes the Egyptian colloquial word for woman 'Set'. The myth goes that Isis collected her husband's body that was scattered over the country and healed it, to revive him back to life. This mythological concept, Egyptian women carry its burden even after thousands of years. Every woman or 'Set' in Egypt is asked to be fertile, take care of her children, heal her family and sacrifice her needs or even existence for the sake of her family. She is asked to be brave in times of crisis, to be strong in times of loss and be supportive in times of need. In March of every year, women are remembered twice in March 8th, international women's day and March 21st, Mother's day. The Minister of Social Solidarity celebrates the choice of "The Ideal Mother" every year; where winning mothers are usually selected. Winning mothers usually are selected from hundreds of mothers who participated in the contest, nominated by their children and their neighbourhood. The competition's criteria stipulate that the "mother should consolidate human values among her family and promote the value of family. She also should maintain the cohesion and interdependence of her family. The ideal mother has to keep balance between her responsibilities, promote positive values to her children, and take good care of them" said the Minister of Social Solidarity Nevine El-Kabbaj in her speech in 2021. Motherhood representation still holds traces of the myth, and is in popular culture the state of the art. This research utilizes a feminist critical perspective to examine the official narratives about motherhood in President Abdel Fattah el Sisi's 2017, 2018, 2019 and 2020 official speeches in the Ideal Mother's Celebration. Further, this research utilizes Gramsci's concept of creating a soft hegemony culture of the official perspective on motherhood. This in addition to examining linguistic choices associated with stereotypical representation in the above mentioned speeches. Focalising on the attributes of a stereotype that helps in the perception of this stereotype as a reality, a fact that has implications of the ideological significance of these

representations. The research particularly answers the question; who is the desired 'Eset' by men and the society in Egypt.

dr hab. Marcin Grodzki, Uniwersytet Warszawski, *Sīrat an-nabī autorstwa Muḥammada Ibn Ishāqa – problem źródła historycznego*

Źródła historyczno-literackie do życia proroka islamu stanowią w tradycji muzułmańskiej odrębny rodzaj literacki *par excellence* gromadzący w sobie liczne, rozmaite gatunki utrzymane w duchu muzułmańskiej hagiografii – klasyczną narrację, epistolografię, mowy i oracje, genealogię i prozopografię, dokumenty normatywne, poezję. Oficjalna, przepracowana biografia powstała nie wcześniej niż w dwa wieki po śmierci Mahometa i jest wynikiem wysiłków egzegetycznych i przemian polityczno-kulturowych, jakie zachodziły w świecie islamu po podbojach i w trakcie kształtowania się państwa muzułmańskiego epoki Umajjadów i Abbasydów. Życiorys odzwierciedla poglądy tych, w których środowisku powstawał. Tworząc *sīrę* Muḥammad Ibn Ishāq (zm. 767) wspierał się wcześniejszymi autorytetami z zakresu pierwszych dziejów islamu. Na najstarszą rekonstruowaną wersję przypisywanej mu biografii składają się obszernie cytowania niezachowanego oryginału zaczerpnięte z kilkunastu późniejszych dzieł literackich. Za pośrednie literackie źródło biograficzne uważa się też sam tekst koraniczny w redakcji Ḥafṣ 'an 'Āṣim, w zgodności z kerygmatem wiary muzułmańskiej. Ibn Ishāq jest jednym z głównych autorytetów nt. życia i czasów proroka, jednak jego dorobek bywał różnie oceniany przez wczesnych muzułmańskich krytyków. *Sīra* jego autorstwa nie zachowała się w autografie ani jednocześnie w odpisie. Znamy ją głównie z dwóch redakcji – Ibn Hišāma (zm. 828 lub 833) oraz Yūnusa Ibn Bukayra (zm. 814 lub 815). Inne części dzieła Ibn Ishāqa były cytowane przez Muḥammada Ibn Salame Al-Ḥarrānīego (zm. 191/807) oraz kilkunastu innych jego uczniów, kompilatorów i historyków, którzy słuchali jego wykładów w Medynie, Kufie i Basrze. Passusy z różnych względów opuszczone przez Ibn Hišāma przytaczali m.in. Aṭ-Ṭabarī, Al-Azraqī i inni.

dr Joanna Gruszevska, Uniwersytet Jagielloński, *Metafory nibbany (nibbāna) i sansary (saṃsāra) w Pieśni Sumedhy (Therīgāthā 450-524)*

Pieśni [starszych] mniszek (Therīgāthā), to antologia poezji przypisywana starszym mniszkom buddyjskim (therī), stanowiąca część Kanonu palijskiego. Kanon palijski jest najstarszym zachowanym w całości do czasów współczesnych korpusem pism buddyjskich powstałym na terenie historycznych Indii. Jest to również jedyny zachowany kanon buddyjski napisany całkowicie w języku historycznie używanym na terenie Indii – w języku palijskim (pāli). Wedle tradycji buddyjskiej autorkami Pieśni mniszek są mniszki buddyjskie, które żyły w czasach historycznego Buddy. Ich pieśni są świadectwem osiągnięcia przez nie wyzwolenia. Wiele z nich nosi cechy osobistych relacji mniszek na temat drogi uzyskania przez nie wyzwolenia. Prezentują indywidualne biografie, niejednokrotnie opisując pochodzenie społeczne i motywację konwersji. Pieśń Sumedhy (Sumedhā), określana również jako „Wielki rozdział” (mahānipato) jest ostatnią i najdłuższą pieśnią w antologii. Jest zwieńczeniem zbioru również pod względem stylu – możemy wyróżnić w niej fragmenty noszące cechy monologu, dialogu, kazania oraz fragmenty narracyjne. Pojawia się również szereg metafor nibbany (pal. nibbāna, sans. nirvāṇa) oraz sansary (saṃsāra). Sumedha jest księżniczką, która napotyka nauki buddyjskie już jako dziecko. Jej decyzja o wyrzeczeniu jest nagłą, wywołana przez decyzję jej rodziców o wydaniu jej za męża. Gdy rodzina nie zezwala, aby została mniszką, Sumedha podejmuje próbę przekonania ich do swoich racji. W swojej argumentacji używa szeregu chwytów retorycznych, posługuje się kontrastem pomiędzy nibbaną, która stanowi cel życia zakonnego a sansarą, która utożsamiona jest z życiem w małżeństwie. Proponowany referat ma

na celu analizę metafor sansary i nibbany w Pieśni Sumedhy na podstawie oryginalnego tekstu palijskiego w kontekście wczesnego buddyzmu, z uwzględnieniem aspektów płci kulturowej i żeńskiego monastycyzmu.

dr Agnieszka Graczyk, Uniwersytet Adama Mickiewicza, *Współczesny obraz ateistów i apostatów kreowany przez przywódców politycznych i religijnych na Bliskim Wschodzie*

Współczesne opinie na temat ateistów i apostatów na Bliskim Wschodzie coraz częściej są dalekie od prawdy i nacechowane nietolerancją. Mimo, że trend odejścia od religii, również od islamu, staje się coraz bardziej powszechny, stosunek do tego typu praktyk wśród muzułmanów jest wyjątkowo negatywny. Wiele przyczyn wynika z interpretacji tekstów świętych. Jednak najbardziej znaczącym czynnikiem są współczesne słowa przywódców państwowych i religijnych oraz stale radykalizujących się ugrupowań o charakterze terrorystycznym. To właśnie oni publicznie, dzięki środkom masowego przekazu, zwłaszcza telewizji i prasy, nawołują do zwalczania apostatów i ateistów a także do ich linczu. Wśród osób, które nie akceptują apostatów i ateistów w społeczeństwie muzułmańskim są m.in. Ajatollah Ali as-Sistani, czy Ajatollah Ruhollah Chomejni. Były iracki premier Nuri al-Maliki straszył, że ateści próbują obalić rządy i przejąć władzę w kraju. Znany egipski imam Abd ar- Rahman al-Chalik opisał niewierzących, jako siejących zgorszenie, kanibalizm i nieład. Jednak najbardziej krzywdzące a zarazem niebezpieczne uprzedzenia względem ateistów szerzą kręgi ultra radykalne, tj. DA'ISZ w swoim czasopiśmie „Dabiq” nawołując do ich mordowania i okaleczania. Celem niniejszego referatu jest wskazanie, że zaangażowanie polityków i przywódców duchowych współcześnie stanowi najbardziej niebezpieczny czynnik w życiu niewierzących. To właśnie oni wykorzystują swoją władzę do szerzenia wręcz absurdalnych i krzywdzących opinii, które stanowią zagrożenie dla wielu niewinnych osób. Skostniałe struktury społeczne, brak edukacji, ciągła presja patriarchatu i wzmacnianie się islamu politycznego oraz konflikty w regionie, coraz częściej powodują lęki, nietolerancję religijną i zwalczanie odmienności. Ateści i apostaci stanowią grupę ludzi, którzy są zmuszeni do ciągłego ukrywania się w obawie o życie, dlatego stanowią łatwy cel ataków.

dr hab. Joanna Grzybek, Uniwersytet Jagielloński, *Silni jak sosny i cyprysy w zimie -mit, obraz i metafora drzewa na Tajwanie*

Wystąpienie ma na celu prezentację kultu drzew w tradycji mitologicznej i religijnej Tajwanu oraz jego odzwierciedlenie we frazeologii języka chińskiego i życiu codziennym mieszkańców wyspy.. Inspiracją do napisania artykułu o drzewach w kulturze Tajwanu były podróże autorki szlakiem starych, tajwańskich drzew oraz zaobserwowany przez nią powszechny szacunek do drzew. O potrzebie dbałości o drzewa przypomina się na Tajwanie nie tylko w szkołach i w urzędach, ale również na ulicy w formie ogłoszeń. Lai Pei-yuan, który ofiarnie posadził 300 000 długowiecznych cedrów i drzew kamforowych doczekał się na wyspie nie tylko uznania, ale też tytułu Króla Drzew oraz wielu naśladowców w założonej przez siebie fundacji. W wystąpieniu omówione zostaną wybrane frazeologizmy z motywem drzewa, które zawierają nazwy drzew występujących nie tylko na wyspie, ale również w Polsce. Historia o drzewach tajwańskich ma na celu wywołanie pytania o to czym są dla nas drzewa i zwrócenie uwagi na bogactwo kultury Tajwanu, gdzie wierzba daje cień, a nie płacze.

mgr Krzysztof Gutowski, Uniwersytet Warszawski, *Rytuał jako metafora. Przykład rytuału wedyjskiego*

Indyjskie rytuały wedyjskie to prawdopodobnie najstarsza nieprzerwana tradycja rytualna na świecie. Wielość tekstów pochodzących z różnych okresów oraz żywa wciąż wśród ortodoksyjnych braminów praktyka odprawiania znanych od tysiącleci rytuałów zapewniają dostęp do niezwykle cennego materiału badawczego, którego znaczenie pozostaje – w opinii autora – nadal niedoceniane w religioznawczych badaniach nad rytuałem. Ten system praktyk rytualnych, który ma swoje początki w okresie sanhit (zbiorów hymnów wedyjskich – 2. poł. II tys. p.n.e.) uległ znacznemu rozwinęciu w okresie brahman (tekstów egzegetycznych – 1. poł. I tys. p.n.e.), gdy analiza i interpretacja rytuału stały się metodą wyrażania bramińskiego światopoglądu. Celem referatu jest prezentacja rytuału wedyjskiego (w formie prezentowanej w bramanach) jako metafory. Omówione zostaną zarówno klasyczne poglądy na związki między mitem i metaforą a praktyką rytualną, jak i nowsze ujęcia (np. koncepcje neostrukturalistyczne, teoria rytuału jako metafory multimodalnej J. Jurewicz czy kognitywne teorie symbolizacji). Jako przykład zostanie zaprezentowany przede wszystkim rytuał agnihotry, przedstawiany w tekstach brahman jako modelowa ofiara wedyjska. Agnihotra to jedna z najprostszych ofiar polegająca na wylaniu obiaty (mleka krowiego) do ognia. Powinna być odprawiana dwa razy dziennie – o wschodzie i zachodzie słońca. Według tekstów ma ona znaczenie zarówno kosmogoniczne i soteriologiczne, jak i magiczne (ma ona związek z wędrówką słońca). W świetle tezy prezentowanej w niniejszym referacie agnihotra to przykład rytuału, który w swojej opracowanej w brahmanach postaci stanowi realizowaną w praktyce metaforę wyrażającą bramińską wizję świata i człowieka. Prezentowane tezy powinny zostać przetestowane i obalone lub potwierdzone w wyniku prób zastosowania wspomnianej metodologii w badaniach nad szerokim spektrum praktyk rytualnych. Prezentacja tych tez społeczności orientalistycznej ma na celu ułatwienie dalszych, zespołowych badań nad tą tematyką.

mgr Melaike Hüseyin, Uniwersytet Warszawski, *Reality Behind the Myth and Image of Turkish Women Depicted by the European Orientalists (19th to 20th century)*

As the Orient has always been for Europeans a considerable source of artistic creativity, depiction of women holds a significant position in Oriental imagery, constituting a popular topic. Thus, various examples which depict women in Eastern surroundings bring forward abundant number of images of Turkish female portraiture. Remarkably, those were stereotypical views and commercial factors which happened to be rather fundamental in the process of popularization of the image of Turkish women in Ottoman times. There has been a lot of myth hidden behind the imagery created in Europe to represent East in this particular context. The frequently pictured profiles painted by the European Orientalists, constitute particular topics that were operated by them presenting Turkish women in sceneries such as harem, as slaves, occupied with their everyday life activities or while taking Turkish bath. The reality of it, was not necessarily correct and adequate to the prototypes of Turkish women that it was claiming to depict and by this highly promoting the subject in a way which differed significantly from the reality. The time span that encompasses 19th beginning of 20th century, brings forward reasons and particularities of the authentic reality behind the Turkish women image, which while giving many British, German, French, Italian, Polish and Russian artists a hectic chance to create outstanding masterpieces, allowing dealers to earn a considerable amount of profit, acquired layers of magical myth and vanished inevitably with the intensified advent of modernism.

dr Filip A. Jakubowski, dr hab. Joanna Maciulewicz, Uniwersytet Adama Mickiewicza, *Wątki orientalne w The Siege of Damascus Johna Hughes'a (wyd. 1720) jako przykład postrzegania Bliskiego Wschodu w Europie XVIII wieku*

Europa w XVIII wieku zaczęła kolejną falę odkrywania świata, a w jej ślad przyszło zainteresowanie Orientem. Skutkiem tego był rozwój nauk orientalnych, opisów podróży, ale też dzieł literackich zawierających wątki orientalne. Celem niniejszej prezentacji jest analiza sposobów wykorzystania elementów kultury orientalnej w literaturze angielskiej. Po krótkiej charakterystyce rodzajów tekstów inspirowanych Orientem, które popularne były w Anglii XVIII wieku, bliższej analizie zostanie poddany zapomniany dziś dramat poety Johna Hughes'a (1677-1720) pod tytułem *The Siege of Damascus*. Opowiada on historię oblężenia Damaszku przez wojska Hālida Ibn al-Walīda w 634 roku. Opierając się na dostępnych wówczas dla angielskiego czytelnika opracowaniach, głównie kronice Al-Wāqīdiego (zm. 823) oraz *The History of the Saracens* Simona Ockleya (wyd. 1708-1718), John Hughes skonstruował dramat, który odzwierciedla ówczesne pojmowanie islamu, Bliskiego Wschodu i jego mieszkańców. Można odnaleźć w nim opisy pewnych elementów wiary muzułmańskiej, życiorysu Mahometa, a nawet kilka arabskich zwrotów. Rozmowy Hālida z dowódcami wojsk pełne są stereotypowych elementów, znanych jeszcze z literatury antytureckiej i antymuzułmańskiej, rozpowszechnionej w Europie od czasów wojen z Turcją Osmańską.

dr Aleksander Janiszewski, Politechnika Kojowska, Ukraina, *Dyskurs afrykański na łamach czasopisma «Arcana»*

Wystąpienie poświęcone będzie tematyce afrykańskiej na łamach czasopisma «Arcana». Czasopismo jest poświęcone przede wszystkim problemom społeczeństwa polskiego. Jednakże redakcja niekiedy umieszcza pod rubryką specjalną materiały, poświęcone Czarnemu kontynentowi. Jakie kraje są opisane w takich materiałach, jak opisane, dlaczego? O co chodzi w nich i jakie konkluzje można zrobić w kontekście polityki redakcyjnej? Na te pytania postaram się odpowiedzieć w swoim wystąpieniu.

mgr Monika Janota, Uniwersytet Jagielloński, *Dżinn i muza jako źródła poetyckiego natchnienia w Traktacie o przewodnikach i zwodnikach Ibn Šuhayda al-Andalusiego i Beniowskim Juliusza Słowackiego*

Zarówno w *Traktacie o przewodnikach i zwodnikach* Ibn Šuhayda al-Andalusiego, jak i *Beniowskim* Juliusza Słowackiego narrację prowadzi silna podmiotowość, która jednoznacznie identyfikuje się jako poeta. Dzieła zostały w dużej mierze poświęcone polemice ze współczesnymi autorom krytykami literackimi, a także zagadnieniom istoty procesu twórczego oraz kategorii natchnienia. W każdym z utworów na usługach narratora pozostaje istota tradycyjnie wiązana z inspiracją literacką odpowiednio w kulturze arabskiej i europejskiej. Celem referatu jest porównanie za pomocą narzędzi wypracowanych przez komparatystykę literacką sposobu funkcjonowania tych postaci we wskazanych tekstach w kontekście stopnia ich skonwencjonalizowania oraz roli, jaką faktycznie pełnią w procesie tworzenia.

Najla Kalach, Ph.D., University of International Studies of Rome, Italy, *On the Wednesdays in the Syrian City of Homs and the Feast of Fools According to the Sources: Myth or Reality?*

The City of Homs, strategically located in the fertile valley of the Orontes river in the center of Syria, is linked to a legend according to which Wednesday is considered an extraordinary day.

This study concerns the history related to Wednesdays and the Feast of Fools (*ēīd al-mağānīn*) in Homs whose origins probably go back to times when Homs was still Emesa. The myth concerning the Feast of Fools and its celebration during Wednesdays has been handed down orally in the local culture. However, it could be possible to find some written sources that have a bearing on the Feast's origin and the alleged 'madness' in Homs as in the writings of important geographers and travelers of the past. Thus, this research attempts at tracing the excursus of the myth from past to present through the sources and the published literature.

dr Shahla Kazimova, Uniwersytet Warszawski, *Strażnicy duszy narodu. Mitologizacja wędrownych poetów, pieśniarzy w kulturze tureckich ludów (na przykładzie azerbejdżańskich aszugów)*

Dziedzictwo folklorystyczne ludów tureckich wiele zawdzięcza twórczości wędrownych bardów, którzy przez poszczególne narody byli różnie nazywani (ozan, aszyg, bakszy, baksy, itd.), jednak tworzyli i byli postrzegani w podobny sposób. Aszygowie w sposób synkretyczny łączyli w sobie umiejętności improwizowania, śpiewu, recytacji, tańca, grania na instrumencie i aktorstwa. Obdarzeni nietuzinkową pamięcią odtwarzali bardzo długie treści. To niewątpliwie musiało powodować fascynację przechodzącą niekiedy w idealizację tych ludzi. W wielu kulturach możemy znaleźć analogię wędrownych pieśniarzy, jednak w kulturach ludów tureckich można prześledzić łączność twórczości aszugskiej z religijno-ludowymi wierzeniami. W warunkach całkowitego analfabetyzmu i braku innych środków komunikacji aszygowie stanowili zarówno źródło wiedzy folklorystycznej, jak też stanowili wzorce moralne. Najbardziej zasłużeni z aszygów pełnili w swoich społeczeństwach rolę pedagogów, mędrców czy patriarchów. Świadczą o tym takie tytuły, jak Dede, Ata (dziad, ojciec). Nawet przyjęcie islamu nie wytępiło fascynacji aszugami u koczowniczych ludów. W świetle tego zrozumiałe jest wymienne stosowanie wyrazów aszyg/szeich w sufickiej literaturze tureckiej. Ciekawym przykładem omawianego zjawiska jest postać założyciela tureckiej literatury religijnej Chodża Ahmed Jasawiego, który wykorzystując potencjał poety-aszuga przyczynił się do rozpowszechnienia islamu wśród koczowników Azji Środkowej. W referacie autorka przedstawi charakter aszugskiej twórczości oraz omówi wizerunek poety mędrca na postawie mitycznej postaci Dede Gorguda z eposu *Kitab-i Dede Gorgud* oraz omówi różne teorie związane z etymologią samego wyrazu aszyg. Autorka prześledzi również transformację wizerunku aszugów w czasach współczesnych.

Prof. Michael Knüppel, Ph.D., Arctic Studies Center (SC), Liaocheng University / Liaocheng Province/ China, *Aspects of the Motive of Cannibalism in Northern Eurasia, and Their Reflections in Altaic and 'Palaeosiberian' Languages*

Already in the earliest travel accounts as well as in the folklore of the Uralic, Altaic and so-called "Palaeosiberian" peoples (often given in the mentioned reports) is dealt with different motives of anthropophagy. We can observe this from dealing with the Samoyeds (even this xenonym points to alleged cannibalism among them) in the West to the Tungus folklore, that is rich in terms of tales dealing with motives related to anthropophagy and to the Yukaghirs, Koryaks and Chukchee folk tales. The motive was not limited to folklore of course, it had also some aspects which have to be seen in the scope of dealing with the material as well as spiritual culture of the peoples of the North by early travelers, missionaries and officials of the Russian Empire from 17th century onwards. These early reports have been partly under the influence of the image of the Skythians and Hyperboreans in the works of authors of the antique, partly the descriptions of the "cruelities" of the "uncivilised" peoples from the steppe (Huns, Avars, Mongols etc.). So the perception of others turned into a stereotype: wildness (basically

differentness) > cannibalism. A connection that we already encounter in the portrayal of the biblical peoples Gog and Magog and even more detailed in case of the “monster peoples” described by authors such as Jean de Mandville (~1300-1371) and Hartmann Schedel (1440-1514). Besides all these there has been another view: Already in one of his travel accounts Adam Olearius (1599-1671) dealt with the problem and cannibalism among the Samoyeds for what it actually was: a legend. However, this early traveler to Russia also tried to find explanations for the origins of the reports about the cannibalist “self-eaters” (or at least the motives of it). In later times, when the character of these reports were well known, the travelers recorded folktales dealing with anthropophagy motives among the peoples of the North for entertaining the readers in Central and Western Europe. Besides this historical aspects which are of more ethnographic nature, there are some linguistic details worth to be mentioned. In his lecture the referee will deal with both and will give an overview on data from more than three centuries.

dr Karolina Kłoszewska, Uniwersytet Warszawski, *Motywy mitologiczne w tamilskich pieśniach religijnych na przykładzie kultów bóstw żeńskich*

Tamilskie pieśni religijne to zbiór utworów zaliczanych do tradycji bhakti (pakti, sanskr. bhakti), szczególnego rodzaju pobożności polegającej na głębokim oddaniu umiłowanemu bogu. Utwory te, na wzór sanskryckich stostr (tōttiram, sanskr. stotra) chwalą bóstwo (najczęściej boginię) i jego liczne przymioty i aspekty. Zawierają wiele informacji jak imiona bogiń, ich funkcje czy rodzaje odprawianych ku ich czci rytuałów. Wskazują też najważniejsze miejsca kultu. Lecz co najważniejsze, pieśni w dużej mierze czerpią z bogatej mitologii hinduskiej, eksponując w ten sposób wybrany aspekt bóstwa – łagodny bądź groźny. Przykładem może być tu imię bogini, za którym kryje się jej podstawowa specjalność – najczęściej leczenie (łagodny aspekt) i/lub sprowadzanie chorób (groźna natura) – opisana w micie i zasygnalizowana w pieśni. Innym razem wspomniany w pieśni mit wskazuje na rodzaj noszonej przez boginię broni, a także okoliczności jej zdobycia. Pieśni, bazując na mitologii bogiń, równie często podają też nazwy miejscowości, wokół których koncentruje się mit (najczęściej miejsce narodzin bogiń) i gdzie znajdują się ich świątynie. Celem niniejszej pracy jest analiza wybranych motywów mitologicznych występujących w pieśniach, zarysowanie kontekstu, w którym się pojawiają oraz omówienie związanego z nimi aspektu bogini

dr hab. Iwona Kordzińska-Nawrocka, Uniwersytet Warszawski, *Obraz kobiecej zazdrości w tradycji literackiej Japonii*

Tematem wystąpienia jest opis uczucia zazdrości w klasycznej literaturze japońskiej. Wielki strach przez kobiecą zazdrością miał podłoże religijno-mistyczne. Wierzano bowiem, że zazdrość może wywołać działanie złych mocy, nazywanych „duchem opętującym” (*mono no ke*). Był to nieprzyjazny duch, który opuszczał ciało swego właściciela i wstępował w ciało innego człowieka, sprowadzając na niego choroby, a nawet śmierć. Na dodatek osoba, w której zagnieździł się zły duch, była zupełnie nieświadoma jego aktywności. Opisy działania „ducha opętującego” pojawiają się nie tylko w opowieściach dworskich, jak na przykład w *Genji monogatari*, czyli *Opowieść o księciu Genjim* czy *Yoru no nezame* (Przebudzenie o świcie), ale również w kronikach historycznych i chińskich pamiętnikach urzędników dworskich. Ówczesni Japończycy nie tylko starali się unikać zazdrosnych kobiet, ale wręcz się ich bali. Kodeks prawny *Yōrō ritsuryō*, który został wprowadzony w 780 roku, dawał mężczyźnie prawo do przeprowadzenia rozwodu w siedmiu przypadkach, z których jednym z najważniejszych była właśnie kobieca zazdrość.

dr Magdalena Kubarek, Uniwersytet Warszawski, *Obraz męczennika we współczesnej powieści muzułmańskiej*

Motyw męczeństwa niezwykle często pojawia się w utworach zaliczanych do gatunku tzw. „współczesnej powieści muzułmańskiej”, która z jednej strony ma przeciwstawiać się dominacji kultury zachodniej, z drugiej strony promować postawy zgodne z wartościami islamu. Jednym z elementów formujących pożądane wzory zachowania jest gotowość do walki czy oddania życia w walce z wrogami zagrażającymi wspólnocie muzułmańskiej. Niezależnie od epoki historycznej, miejsca akcji czy natury zagrożenia, sposób przedstawienia męczeństwa w poszczególnych utworach wykazuje duże analogie i zasadza się na spektrum charakterystycznych dla tradycji muzułmańskiej topi. Towarzyszące mu przesłanie ideologiczne pozostaje często bardzo czytelne i zbliżone dla koncepcji dżihadu Sajjida Kutba, zawartej w takich dziełach jak *Fi zill al-Kur'an* (W cieniu Koranu). Referat analizuje obraz męczeństwa w powieści muzułmańskiej na przykładzie utworów Nadżiba al-Kajlaniego uważanego pioniera tego gatunku w literaturze arabskiej.

dr hab. Olena Łucyszyna, Instytut Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych PAN, *Semantyka słowa púruša w Rygwedzie jako źródło rozumienia człowieka w myśli indyjskiej*

Rygweda (*Rgveda*) zna dużo – bo aż blisko dwudziestu – słów na oznaczenie człowieka. Wśród nich słowo *púruša* (wraz ze swoją metrycznie wydłużoną wersją *pūruša*) zajmuje miejsce wyjątkowe, ponieważ jego semantyka ujawnia, jak pojmowano człowieka w *Rygwedzie*, a także stanowi źródło poglądu na człowieka w dalszej myśli indyjskiej. Indolodzy wiele uwagi poświęcili badaniu słynnej *Puruszasukty* (*Puruṣasūkta*; hymn X, 90 *Rygwed*), czego nie można powiedzieć o analizie znaczeń słowa *púruša* w *Rygwedzie* i, jak się wydaje, również w innych wedyjskich tekstach. W swoim badaniu podejmuję próbę wyczerpującej analizy kontekstów użycia słowa *púruša* w *Rygwedzie*, uwzględniając również derywaty tego słowa oraz wyrazy złożone, których jest ono członem. W wyniku tej analizy dochodzę do wniosku, że w *Rygwedzie* obecne są dwie podstawowe interpretacje *puruszy*. Zgodnie z pierwszą, rekonstruowaną na podstawie kontekstów użycia słowa *púruša* poza *Puruszasuktą*, *purusza* jest istotą słabą, kruchą, grzeszną, omylną i cierpiącą, która potrzebuje ochrony i wsparcia, przy czym te cechy są postrzegane jako tkwiące w samej naturze *puruszy*. Zgodnie z drugą, rekonstruowaną na podstawie *Puruszasukty*, *purusza* to jednocześnie człowiek, bóstwo, makrokosmos i to, czym jest wszystko w swojej istocie. W późniejszej myśli indyjskiej powyższe dwa sposoby rozumienia *puruszy* łączą się w idei człowieka jako istoty ograniczonej i cierpiącej, która jest jednak zdolna uwolnić się od niewiedzy, ograniczeń i cierpienia.

dr Adrianna Maśko, Uniwersytet Adama Mickiewicza, *Obraz Kurdów Fajlijskich w dwóch powieściach irackich pisarek na emigracji*

Jedną z tendencji obserwowanych w powieściach irackich, które zaczęły powstawać po 2003 roku, jest coraz większe zainteresowanie ich autorów społecznościami etniczno-religijnymi Iraku, którym w poprzednich dekadach nie poświęcano specjalnej uwagi ani w dyskursie historycznym, ani literackim, m.in. ze względu na próbę narzucenia przez reżim Saddama Husajna narracji o jednej tożsamości narodowej wszystkich Irakijczyków. Obecnie wielu pisarzy irackich pozostających w kraju bądź przebywających za granicą zabiera głos w dyskusji o pluralistycznym społeczeństwie irackim i konieczności poszanowania jego etniczno-

religijnych subtożsamości, m.in. poprzez opisywanie w utworach literackich lokalnych społeczności składających się z przedstawicieli różnych grup etnicznych i wyznaniowych bądź też poprzez skoncentrowanie się na narracji o losach reprezentantów jednej z tych społeczności, by w ten sposób przybliżyć czytelnikowi nie tylko jej specyfikę kulturową, lecz również by opowiedzieć najnowszą historię Iraku z jej perspektywy. W moim referacie chciałabym przedstawić tę tendencję na przykładzie dwóch powieści: *Al-Ġidār* (Ściana, 2009) Layli Ġurāġi oraz *Qismat* (Qismat, 2018) Ĥawry an-Nadāwī poświęconych Kurdom Fajlijskim, którzy jako wyznawcy szyizmu rozproszeni w XX i XXI wieku głównie w Bagdadzie oraz w miastach i wsiach położonych wzdłuż granic z Iranem oraz w południowo-wschodnim Iraku uznawani są za mniejszość wśród większości sunnickich Kurdów zamieszkujących przede wszystkim Kurdystan Iracki. Ze względu na tę złożoną przynależność etniczno-religijną Kurdowie Fajlijscy byli prześladowani za rządów nacjonalistycznej Partii Al-Ba‘t. Wspomniane powieści stanowią nie tylko osobiste rozliczenie autorek z ich historią rodzinną, lecz również próbę ukazania dwudziestowiecznej historii Iraku z punktu widzenia zmarginalizowanych i prześladowanych członków tej społeczności, a tym samym wpisania opowieści o „zranionej pamięci” Kurdów Fajlijskich w zbiorową pamięć Irakijczyków. Co więcej, oba utwory ilustrują, jak złożone mogą być tożsamości członków tej mniejszości należących zarówno do różnych pokoleń, jak i do jednego pokolenia, w wyniku politycznych decyzji skazujących ich m.in. na deportacje do Iranu i brak przynależności państwowej oraz wskutek ich indywidualnych wyborów, m.in. emigracji na Zachód. Wreszcie, przedstawiając postacie licznych członków dwóch kilkupokoleniowych rodzin Kurdów Fajlijskich na tle wydarzeń społeczno-politycznych w Iraku i Iranie w XX i XXI wieku, obie pisarki snują opowieść o tradycjach i codziennym życiu reprezentantów tej mniejszości w różnych dekadach oraz o jego przemianach. W ten sposób Laylā Ġurāġi i Ĥawrā’ an-Nadāwī kreślą wielowymiarowy obraz społeczności Kurdów Fajlijskich i przyczyniają się do jej „ponownego odkrycia” przez arabskojęzycznych czytelników, w tym samych Irakijczyków.

Attila Máteffy, Ph.D. Candidate, university of Bonn, *Myth, Image, Metaphor in Cultures of Central Eurasia: Embodiment, Categorization System and Image Schema in a Central Eurasian Mythological and Ritual Tradition*

This paper deals with the ontological link between a Central Eurasian heroic epic tradition (deer chasing motive sequence; ATU 401), and certain shamanic rituals (Evenki; Hamayon, Vitebsky) which came to existence from the embodied human experience. One can find this common logic among every indigenous Central Eurasian population, including the Mongolic, Tungusic and Turkic peoples. This time enduring cognitive symbol system was based on environmental perception, prelinguistic image schemas and their embodiment in the cognition of early hunter-gatherers and their pastoral nomad descendants. Among the population of the Taiga region since the Neolithic Age, the primary source of nutrition was the hunting of wild reindeer, and this circumstance has been reflected by the rock carvings on the riverside of Amur, Angara, Tom and other rivers in South Siberia and by the oral narratives and rituals. The concept (mental representation) of this archaic oral and ritual tradition, belief and ontological categorization system is always the metaphorical connection between hunting and marriage (of a male hunter and a wild reindeer doe, the Mother of animals), consequently the fertility of the community and the wild animal population. This paper follows two main approaches. On the one hand, it focuses on the ontological link between a North Eurasian ritual (e.g. Vasilevič 1957, Hamayon 1993, Vitebsky 1995) and heroic epic tradition (ATU 401; “Prinzessin als Hirschkuh”: Enzyklopädie des Märchens 10, 2002), and some related Upper Paleolithic and Neolithic rock carving sites in Southern Siberia (e.g. Martynov 1991, Okladnikov 1972, Jacobson-Tepfer 1993, 2010, 2015). On the other hand, it discusses critically the previous

scholarly interpretations of the mythological tradition in question, principally the works of Dumézil (1958, 1971), Eliade (1970), Hummel (1973), Thompson (1955-58), Rühle (2002) and Uther (2004). The presenter deals with this subject matter interdisciplinarily, using the theories and methods of comparative mythology, ritual analysis, embodied cognition, prototype theory and ontology. According to the original sujet of this archaic oral narrative type and ritual, the doe leads the male hero (hunter/shaman) to the otherworld, where it transforms into a human shape, they get married and return home. The semantic structure of this cohesive narrative and ritual tradition came to existence from the embodied human experience. One can find this common logic among almost every indigenous North and Central Eurasian population of the last four thousand years, mostly among the Tungusic, Turkic and Mongolic peoples. This complex and time enduring cognitive and perceptual symbol system was based on environmental perception (Gibson 1966, 1979), image schemas (Arnheim 1970; Johnson 1987; Lakoff 1987; Mandler and Cánovas 2014) and their embodiment in the cognition of early hunter-gatherer communities. Among the population of the Taiga region during the thousands of years of the Paleolithic and Neolithic Age, the primary source of nutrition was the hunting of wild reindeer and moose, and this circumstance has been reflected by the riverside petroglyphs of Southern Siberia and by the oral narratives and rituals (rites of passage).

dr Teresa Miązek, Uniwersytet Wrocławski, *Narrator jako pomost między mitem a rzeczywistością - wybrane utwory z literatury hindi*

Celem rozważań niniejszej pracy jest ukazanie ról, jakie przyjmuje narrator w wybranych opowiadaniach hindi, a także sposobów kształtowania narracji. Analizie poddane zostaną opowiadania Agjeja (1911-1987), w których pisarz wykorzystuje mity, legendy i przypowieści zarówno z mitologii staroindyjskiej, jak i greckiej. Przekonany o konieczności utrwalania własnej tradycji literackiej minionych epok oraz obecności we współczesnej indyjskiej literaturze wpływów europejskich, twórca łączy w swoich utworach techniki dawne i nowe. Środki stylistyczne, które dobiera, mają na celu wizualizację opowiadanej historii, czym stara się trafić w upodobania indyjskiego czytelnika przyzwyczajonego do ustnego i uduktowanego przekazu opowieści.

dr Monika Nowakowska, Uniwersytet Warszawski, *Metaforyczność tekstu w służbie argumentacji egzegetycznej*

Indyjska tradycja egzegetyczna wyrosła wokół Wed i rytuału wedyjskiego, tzw. mimansa, z oczywistych względów wyróżniała korpus wedyjski (1200-500 p.n.e.) jako szczególną formę słowa, stanowiącą wyłączone źródło dostępu do tego, co niepercepcyjne. W obronie miarodajności Wed mimansa wypracowała szereg tez, z których zasadniczą była teoria o ponadczasowym i pozbawionym autora charakterze słowa wedyjskiego. W VI-VII w. n.e. argumenty za tą tezą systematycznie rozbudowywał przedstawiciel mimansy, Kumarila Bhatta. Jedną z przesłanek tezy o nieczłowieczym pochodzeniu Wed, wedle Kumarili, był językowy, w tym poetycki, wymiar hymnów wedyjskich – ich językowa archaiczność i znaczeniowa niedosłowność (Tantrawarttika ad MS 1.III.12). Kumarila argumentował, że poeci tworzą w odniesieniu do własnych doświadczeń życia codziennego ze słów znaczących, bo powiązanych z obiektami codziennej rzeczywistości, natomiast Wedy pełne są nieużywanych na co dzień fraz oraz obrazów wymykających się ludzkiemu doświadczeniu, co świadczy o ich „nieczłowieczym” pochodzeniu i jest kolejnym argumentem za Wed poznawczą miarodajnością, jeśli chodzi o sferę poznawalną niepercepcyjnie (dharma). Mimansowy postulat niedosłownego, przenośnego odczytywania wielu warstw Wed został przy tym przez Kumarilę zaprzęgnięty również szerzej, w kontekście analizy źródeł ludzkiej wiedzy o powinności

rytualnej, czyli dharmie. W niniejszym wystąpieniu wskażemy zwięźle główne aspekty metaforyczności języka wyzyskane przez Kumarilę w służbie argumentacji egzegetyczno-apologetycznej w odniesieniu do tekstów (przede wszystkim Wed) uznawanych za autorytatywne.

mgr Karolina Olszowska, Uniwersytet Jagielloński, *Obraz wojny narodowo-wyzwoleńczej w twórczości Halide Edip Adıvar*

Halide Edip Adıvar była czołową turecką pisarką przełomu XIX i XX wieku. Jako pierwsze turecka kobieta dosłużyła się stopnia kaprała, walcząc właśnie podczas wojny narodowo-wyzwoleńczej. W swoich utworach często nawiązuje do tego konfliktu, przedstawiając go z innego punktu widzenia. Halide Edip zwraca uwagę na położenie kobiet, które muszą dbać o rodzinę, gdy ich mężowie walczą na wojnie, o trudnej roli tych, których mężowie na tej wojnie polegli, a także o pierwszych kobietach, które same na wojnie walczyły. Jej obraz wojny narodowo-wyzwoleńczej jest bardzo cenny, gdyż pokazuje zupełnie inne aspekty tego konfliktu.

mgr Kamila Panek, Uniwersytet Warszawski, *Teoria metafory pojęciowej w wierszu "Stary człowiek" Jego Wysokości Szejka Mohammada Ibn Raszida Al Maktuma*

Pionierska wizja i zdolności przywódcze J.W. Szejka Mohammada Ibn Raszida Al Maktuma (MBRM) zwróciły uwagę całego świata na Dubajj. Niewielu jednak znana jest Jego twórczość poetycka. Jaką wartość może wynieść zachodni arabista z literackiego dorobku Wiceprezydenta, Premiera ZEA, Władcy Dubajju? Wystąpienie to ma na celu ukazanie, że współczesna poezja nabati czerpie z tradycyjnego beduińskiego doświadczenia, stylu życia i mentalności. Jednocześnie udowadnia, że istnieją uniwersalne ludzkie wartości, w świetle których my, Europejczycy, nie różnimy się tak bardzo od Arabów. Celem uzyskania rzetelnej analizy poezji MBRM praca opiera się na publikacjach o tematyce literaturoznawczej i historycznej autorstwa J.E. Jamala bin Howaireba. Do badań nad poezją nabati zastosowano metodologię kognitywną. Posługując się przykładem metafory, artykuł wykazuje zależności semantyczno-lingwistyczne występujące w kreacji literackiej arabskiego twórcy. W uproszczony sposób tłumaczy jak system językowy odwołuje się do systemu pojęciowego, który z kolei czerpie z "ucieleśnionego doświadczenia". W pracy wykorzystano dorobek cenionych światowych lingwistów kognitywnych, takich jak Mark Johnson, George Lakoff, Vyvan Evans oraz Daniel Everett. Odwołując się do metafory Johnsona życie to podróż oraz oczy są zwierciadłem duszy, możliwym staje się spojrzenie na współczesną kulturę arabską przez pryzmat beduińskiego dziedzictwa. Wyniki prezentacji, uzyskane dzięki zastosowaniu podejścia kognitywnego, są dogłębną analizą pewnych aspektów współczesnego społeczeństwa ZEA. Ujawniają zarazem niektóre z powodów popularności poezji nabati, a także wpływu jaki poetycka twórczość władcy ma na społeczeństwo. Analiza budowy metafory obecnej w twórczości poetyckiej zwraca uwagę na system pojęciowy arabskiego poety jako reprezentanta omawianej kultury. Próba wyjaśnienia tych szerokich zjawisk stała się możliwa dzięki innowacyjnemu wykorzystaniu nauk kognitywnych do badań nad metaforą w poezji arabskiej.

dr hab. Ewa Rynarzewska, Uniwersytet Warszawski, *Mit we współczesnej literaturze koreańskiej: Gdy dojrzewa gryka (Memil kkot p'il muryöp) Yi Hyo-sōka (1907-1942)*

Yi Hyo-sōk należy do grona najwybitniejszych prozaików koreańskich, a jego twórczość uznawana jest obecnie za oryginalny fenomen literacki wymykający się prostej klasyfikacji

formalnej i tematycznej. Twórca ten zadebiutował w połowie lat dwudziestych minionego stulecia i przez kolejną dekadę koncentrował się przede wszystkim na obnażaniu palących problemów społecznych okupowanej Korei (1910-1945) i na opisie trudnych warunków życia miejskiej biedoty. W połowie lat trzydziestych porzucił jednak społeczną problematykę i zwrócił się w stronę świata przyrody, by w nim poszukiwać źródeł i sensu egzystencji człowieka. Przywołany w tytule referatu utwór *Gdy dojrzewa gryka* (*Memil kkot p'il muryöp*, 1936) stanowi reprezentatywny przykład literackich poszukiwań Yi Hyo-söka, a zarazem największe ich osiągnięcie. Wpisane weń utopijny obraz jedności człowieka z naturą wzbogacają liczne motywy mitologiczne, takie jak mit początku, uwolnienie pierwotnej siły życia, poszukiwanie własnej tożsamości, pojednanie z ojcem oraz motyw wędrówki przedstawianej jako metafora życia. W utworze zamanifestował swój antymodernistyczny światopogląd, odwołał się do wyobraźni mitycznej i podjął pierwszą, niezwykle oryginalną próbę stworzenia obrazu rzeczywistości, zanurzonego w mitologicznych symbolach i archetypach.

prof. UJ dr hab. Michał Nemeth, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Why to Pray in Polish? A Sample of Early-19th-Century Polish Spoken by Karaims in Lutsk*

Throughout the centuries, members of Western Karaim communities had always maintained (and still do) very close contacts with Slavs. As a result, multilingualism has always been a characteristic feature of both their everyday and religious lives. Although great deal of attention has already been paid to Slavic elements in the Karaim language, little effort has been made to describe the linguistic peculiarities of the Slavic languages as spoken by Karaims. The paper is a contribution to this subject in which the author wishes to analyse an early-19th-century Polish translation of a South-Western Karaim text created and copied by Karaims. The translator was Josef ben Jeshua of Derazhne (died 1678) and the text itself was copied by a person called Mordechai ben Josef of Lutsk in 1807. The text displays predominantly Northern Kresy dialectal features with some elements typical of the provincial varieties of Southern Kresy Polish. Importantly, it reflects a good command of Polish (with some limitations though) and supports the view that a full-fledged South-Western Karaim–Polish bilingualism was a fact at least at the turn of the 19th century (i.e., when the manuscript in question was copied). The question remains, however, of to what extent the text reflects the language of the translation originally made in the 17th century by Josef ben Jeshua of Derazhne? At first glance, the archaisms presented and discussed above might suggest that the Polish text was copied very accurately, but we must keep in mind that many of those archaisms persisted in the Polish Kresy dialects up until the 19th-century and might come from the copyist's idiolect, too. Finally, given that the Karaim version of the prayer is the oldest known Lutsk Karaim text discovered to date, a brief description of the Karaim prayer's language will also be presented.

Dana Radler, Ph.D., Bucharest University of Economic Studies, Romania, *Friendship in the Egyptian Tale of Two Friends and Panait Istrati's stories*

Panait Istrati (1884-1935) authored numerous stories, being a prominent literary figure among the French inter-war intelligentsia. Romain Rolland (1866-1944), the Nobel Prize Laureate in 1915, has supported him from his early debut in 1923. Istrati's stories illustrate a particular type of relationship, focusing on the Pythagorean ideal of male friendship. One of his friends was Mikhail Kazanzki, a Russian immigrant, well-educated yet rather discreet throughout his life. They have first met while living in highly modest circumstances in Braila, and then travelled to Egypt in 1906, where their relationship underwent foreseeable ups and downs. The present paper attempts to find answer to a series of questions exploring their experiences versus the

Egyptian *Tale of Two Brothers*, recorded in the 13th century B.C. Have harsh material conditions influenced substantially the relationship of the two friends during their stay in Egypt, or can the two raise above existential fluctuations? While Mikhail emerges as the rather taciturn, almost erudite nature, his younger companion, Adrien, both observes and learns from him. How do individual wishes coexist with group aims in their case? Could an extremely prosperous merchant, Adrien's uncle, influence him to stay away from Mikhail, the poor immigrant, so that Adrien builds his fortune among his affluent relatives? Does temptation play a key role in the way the two males forge their friendship, or does it remain an isolated, marginal obstacle which the main characters can drive away? The story of Anubis and Bata focuses on friendship and betrayal as inflicted by a deceptive woman. This narrative has a rather linear chronological line, and characters get clear psychological outlines (good versus evil protagonists). Trust, alienation and identity turn into focal elements in both narratives. As life in Egypt is subject to temporary gains and ongoing instability in Istrati's stories, both Adrien and Mikhail attempt to rely on each other, though this is far from being easy. Despite a strong personal relationship and the interaction with other males, in most cases, their relationship presents considerable similarities and difference to the ancient Egyptian tale: while moral elements stand out in both cases as notably significant to both protagonists, the impact of material resources appears to dominate their existence to the premature end of their friendship, given Mikhail's death.

dr Zofia Sawicka, Uniwersytet Rzeszowski, *Mitologia Państwa Islamskiego*

Państwo Islamskie jako kalifat zaistniało w świadomości światowej opinii publicznej 29 czerwca 2014 roku, kiedy to dżihadyci w trakcie prowadzonej ofensywy wojennej ogłosili powstanie kalifatu na kontrolowanych przez siebie ziemiach. Proklamowanie kalifatu było jednym z pierwszych zabiegów jakie ISIS wykorzystało do budowy swojej „państwowości” i uprawnocnienia własnych działań, ISIS często sięgało do motywów religijnych, aby z jednej strony umocnić swoje działania, a z drugiej przyciągnąć do siebie młodych muzułmanów. Takim zabiegiem było np. ogłoszenie Abu Bakra al-Baghdadiego kalifem Ibrahimem Ibn Awwadem, co według ISIS było jednoznaczne z podporządkowaniem się mu wszystkich muzułmanów na świecie. Duża część retoryki ISIS nawiązywała do pojęcia wojny zwiastującej koniec świata, to m.in. dlatego zdobyli miasto Dabik, które ze strategicznego punktu widzenia nie miało znaczenia, ale było ważne propagandowo. Jako miejsce, gdzie ma się rozpocząć koniec świata zyskało również sławę za sprawą wydawanego o tym tytule magazynu. ISIS nieustannie odwoływało się również do wydarzeń z czasów krucjat aktualizując wezwanie do walki przeciw krzyżowcom jednocześnie twierdząc, że ich posłannictwem jest ponowne stoczenie tych bitew. Do przyciągnięcia nowych członków w swe szeregi ISIS wykorzystało i wciąż wykorzystuje mieszankę motywów religijnych i tych związanych z kulturą bliskowschodnią tworząc tzw. cool jihad. Retoryczne elementy cool jihadu: rap wideo, romantyczne przedstawienie rewolucji jako przygody, gloryfikacja męskości, relacje z wojny z „pierwszej ręki” wojowników ubranych na arabską modłę sprawiły, że część młodych muzułmanów ze zwykłych ludzi stała się radykalnymi dżihadystami. Salman Rushdie zdefiniował cool jihad jako zdeformowany średniowieczny język fanatyzmu wspierany przez nowoczesną technologię. Jego zdaniem, ta nienawistna religijna retoryka wylewająca się z ust bezlitosnych fanatyków w uszach zagniewanych mężczyzn może się stać nową, najbardziej niebezpieczną bronią na świecie. Dzięki m.in. właśnie takim swoim działaniom Państwo Islamskie mimo swojego fizycznego końca przetrwało w Internecie, cyberkalifat jest wciąż silny, a wszystkie opisane motywy są wciąż wykorzystywane, o czym będę chciała opowiedzieć w przedstawianym przez siebie referacie.

prof. dr hab. Ewa Siemienieć-Golaś, Uniwersytet Jagielloński, *Wkład Ananiasza Zajączkowskiego w badania nad zapożyczeniami orientalnymi w języku*

Sylwetka naukowa wybitnego polskiego orientalisty – turkologa, profesora Ananiasza Zajączkowskiego opisywana jest w wielu publikacjach polskich i zagranicznych uczonych.

We wszystkich pracach poświęconych biografii i twórczości naukowej profesora Zajączkowskiego podkreśla się jego ogromny wkład w badania w obszarze trzech kierunków studiów orientalistycznych – turkologii, arabistyki i iranistyki. Szczególnie podkreśla się dokonania Profesora w obszarze badań nad językiem osmańskim i mamelucko-kipczańskim, a także jego istotny wkład w studia karaimoznawcze. Jednak oprócz wspomnianej tematyki na uwagę zasługują też dokonania Profesora w zakresie badań nad obecnością orientalizmów w języku polskim, co zwykle jego biografowie przedstawiają na dalszym miejscu. Już w latach 30. XX wieku profesor Zajączkowski publikował prace o zapożyczeniach wschodnich w języku polskim oraz o potrzebie studiów turkologicznych koniecznych dla badań nad orientalizmami. Temu kierunkowi badań profesor Zajączkowski pozostał wierny przez wiele lat, czego dowody znajdujemy w jego publikacjach zarówno z lat 40. jak i 50. Jak ważną rolę w badaniach Profesora odgrywała ta tematyka świadczą jego słowa wypowiedziane na kartach monografii z 1948 roku zatytułowanej „Głosy tureckie w zabytkach staropolskich”. Profesor Zajączkowski pisze: „Obowiązek opracowania tego zagadnienia ciąży niewątpliwie na orientalistach polskich. Realizacja tego zadania jest postulatem nie tylko narodowym, ale także obowiązkiem wobec nauki orientalistycznej w skali ogólnoeuropejskiej.”

Adriana Elena Stoican, PhD, Bucharest University of Economic Studies, *Mythical Echoes of Deracination in Jhumpa Lahiri's In Other Words*

The paper sets out to explore the mythical dimensions self-transformation as illustrated in Jhumpa Lahiri's memoir entitled *In Other Words*. In the shift from fictions of migration to autobiographical narratives of self-redefinition, the Bengali-American author Jhumpa Lahiri constantly searches for cultural scenarios of transformation that enable both herself and her (trans)migrant characters to reshape their cultural identities in manners that transcend fixed cultural loyalties. Invoking perceived lacks in their native cultural traditions, both her characters as well as the author are haunted by the urge to cross cultural boundaries in order to gain a sense of personal fulfilment. Thus, Lahiri's creations strive to build a transcultural path to cultural (self)-redefinition that relies on specific cultural traditions, while transgressing the very idea of unilateral cultural belonging. One step of this strenuous process is the characters'/author's plunge into a third cultural background, different from both the South Asian (Bengali) "source" and the American host culture. In their struggle to reconcile the multiple facets of their cultural selves, the South Asian American characters evade into European cultural spaces, perceived as freeing traditions that enable cultural metamorphosis beyond familiar cultural pressures. In this context, cultural representations produced in different European and Eastern traditions – Greek mythology, Etruscan art, Northern Renaissance, French impressionism – serve as transcultural reservoirs that facilitate unconstrained cultural metamorphoses. As well as her fictional protagonists, the author herself decides to experience immersion into a third cultural space, Italy, in order to fashion her identity in a new language and culture. Her memoir describes the laborious process of negotiating three linguistic layers in the quest for coherent identity. The present paper aims to analyze the manner and reasons why Jhumpa Lahiri links Ovid's *Metamorphoses* to her peculiar journey of transnational relocation and transcultural transformation.

mgr Anna Sroka-Grądział Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, mgr Nastazja Stoch, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, *Czy CHI je? Czy co CHI robi? Porównanie chińskiego i tajwańskiego słownikowego obrazu leksemu 'jeść'*

Celem niniejszego badania jest zrekonstruowanie słownikowego obrazu leksemu CHI w odmianie tajwańskiej i chińskiej standardowego języka mandaryńskiego. Jako narzędzie badawcze wykorzystaliśmy językowy obraz świata w rozumieniu szkoły lubelskiej, materiał badawczy stanowią natomiast dwie pozycje leksykograficzne: słownik w wersji papierowej Xiandai Hanyu Cidian (Chiny) oraz internetowy słownik Mengdian (Tajwan). Analiza porównawcza obejmuje morfem CHI oraz jednostki leksykalne zaczynające się od tego morfemu. Rozpoznano 57 haseł występujących w obu słownikach, spośród których treść pokrywa się w 33 przypadkach. Pozostałe natomiast stanowią sensy specyficzne dla obrazu CHI dla danej odmiany standardowego języka mandaryńskiego. Wyróżniłyśmy również wszystkie kategorie sensów i przydzieliłyśmy je właściwej odmianie języka. Dzięki temu zilustrowane zostały różnice między kategoriami i reprezentującymi je jednostkami leksykalnymi. Poprzez te zestawy odtworzony został tajwański i chiński słownikowy obraz leksemu CHI. Badanie wykazało między innymi, że obrazy te nie są całkowicie spójne. Spowodowane jest to nie tylko różnicami w ilości i rodzaju haseł, ale także w ich sensach oraz sensach samego morfemu CHI. Jednakowoż, jako że badane odmiany należą do tego samego języka, to przeważają w nich wspólne kategorie semantyczne reprezentowane przez jednostki leksykalne.

dr Kamila Barbara Stanek, Uniwersytet Warszawski, *Językowy obraz bohatera i bohaterstwa w przysłowiach tureckich*

Analizując językowy obraz dowolnego pojęcia nie sposób pominąć tekstów, które najpełniej oddają postrzeganie go przez daną społeczność. Tekstami tymi są przysłowia, które w niezmienionej formie, a tym bardziej znaczeniu, przez wieki przekazywane z pokolenia na pokolenie, ukazują to, co istotne w danej kulturze. Celem niniejszej pracy jest przedstawienie, w jaki sposób w przysłowiach tureckich ujęty i zobrazowany jest pojęcie bohaterstwa. Na stronach Towarzystwa Języka Tureckiego umieszczonych jest 17 przysłów, w których pojawia się wyraz *yigit* - junak, o mężnym sercu, bohater, jako synonim podawane są wyrazy zapożyczone z języka perskiego, a mianowicie: *kahraman* - bohater (wojenny, w filmie) oraz *mert* - junak, bohater, które nie są jednak częścią składową przysłów, a jedynie złożzeń, czy idiomów. Stereotypowo Turcy postrzegani są jako lud wojowniczy, o czym świadczy historia toczonych przez nich wojen. Jednakże znaczenie przysłów nie podkreśla wojowniczności Turków, a jedynie zalety ich charakteru (tylko 3 przysłowia bezpośrednio nawiązują do walki; mowa jest o ciosach/ zadziorności, zachowaniu w obliczu zagrożenia oraz pokazaniu się na placu [boju]). W celu udowodnienia tezy, że mężność i bohaterstwo postrzegane jest przez Turków głównie w wymiarze etycznym, posłużono się innym zbiorem przysłów, tj. słownikiem Albayraka, w którym zawarte jest 18 836 przysłów wraz z omówieniem. W słowniku tym wymienianych jest aż 50 przysłów (zawierających wyraz *yigit*), których nie podaje TDK. W słowniku Albayraka w czterech przysłowiach mowa jest o walce: 1. dzielny/ mężny nie zachodzi od tyłu (*nie wbija noża w plecy*); 2. bohatera można poznać po tym, jak się bije; 3. bohater nie ucieka przed niebezpieczeństwem; 4. bohaterowi wystarczy jeden cios/ uderzenie, by wygrać [potyczkę]. Jak wynika ze wstępnej analizy materiału obraz bohatera w przysłowiach tureckich koncentruje się głównie na silnej osobowości, poczuciu sprawiedliwości i mężności niekoniecznie ujawniającej się w walce zbrojnej, lecz walce ze złem i niesprawiedliwością.

mgr Aleksandra Szklarzewicz, Uniwersytet Jagielloński, *Obraz języka francuskiego w wybranych dziełach współczesnych pisarzy algierskich*

W kolonialnej Algierii język francuski stanowił integralną część imperialnej polityki Francji. Stał się narzędziem służącym do legitymizacji dominacji mocarstwa kolonialnego. Podczas okupacji francuski funkcjonował przede wszystkim jako język administracji publicznej, edukacji oraz kultury. Od momentu odzyskania niepodległości w 1962 roku, kolejne władze prowadziły politykę arabizacji oraz promocji języka arabskiego, jednak podejmowane starania nie wpłynęły znacząco na umniejszenie roli lub prestiżu języka francuskiego. Obecnie Algieria zaliczana jest do najważniejszych ośrodków frankofonii na świecie, przodując pod względem liczebności użytkowników tego języka. Sytuacja językowa kraju znajduje odzwierciedlenie we współczesnej algierskiej sztuce oraz przede wszystkim i literaturze. W poczet najważniejszych pisarzy algierskich zalicza się zarówno twórców piszących w języku arabskim jak i francuskim. Celem niniejszej pracy jest próba zbadania stosunku algierskich pisarzy do języka francuskiego oraz roli jaką pełni on w ich twórczości poprzez krytyczną analizę utworów: *L'amour, la Fantasia* Assii Djebar oraz *Meursault, contre-enquête* Kemala Daouda. W omawianych dziełach posługiwanie się francuskim skutkuje przeniesieniem pewnych zwyczajów obyczajowych oraz kulturowych na rodzimy grunt, umożliwiając zachodzenie ważnych przemian społecznych. Z perspektywy narratorów tych dzieł, język francuski pozwala wypowiadać się z większą swobodą oraz wolnością osobistą, niż wyrażanie się w ściśle związanym z religią języku arabskim. Wreszcie francuski to narzędzie umożliwiające podjęcie dyskursu z dotychczasową narracją dotyczącą historii oraz tradycji Algierii, pióra pisarzy francuskich.

Prof. Vladimir Uspensky, Ph.D., St. Petersburg State University, *The Jalkhanza Khutugtus of Khalkha Mongolia*

The Jalkhanza (Tibetan rGyal-khang-rtse) Khutugtus belonged to one of the most prominent lineages of incarnated lamas of Khalkha Mongolia. Having established their presence there in the middle of the seventeenth century they gradually acquired much authority, so that their last representative Damdin-Bazar (1874–1923) was the prime minister of the first Mongolian post-revolutionary government. The lineage received its name from the nickname of Paljor-Gyatso (dPal-'byor rgya-mtsho; 1526–1599) the 25th abbot of the Gaden Monastery. Having retired in 1589 he settled in the place called Gyalkhatse and was since called as “the Lord of Faith from Gyalkhantse”. There exist conflicting reports concerning the next two of his incarnations and their settling in Mongolia. A trustworthy history of the Jalkhanza Khutugtus begins from the fourth incarnation who was born in 1746 in the Khotgoid area of the Zasagtu Khan Aimag. This Jalkhanza Khutugtu received the name Galsang-Damba-Yarpil (sKal-bzang bstan-pa yar-'phel; 1746–1794). In 1766–1776 he was the abbot of a newly-built at the imperial order Shira Süme temple in Kobdo. His successive incarnations from time to time also hold this position. His next incarnation was a son of his nephew and a daughter of Zasagtu Khan who was born in 1796. Thus the incarnation lineage of the Jalkhanza Khutugtus became linked to the princely lineage of the Zasagtu Khans. In 1807 he was given a monastic name Lobsang-Baljor-Lundub. The same year the ruler of his khoshuun petitioned the emperor to grant a seal and a certificate recognizing him as a Khutugtu. The seal was granted to him only in 1825. The eighth incarnation Damdin-Bazar, born in Zasagtu Khan Aimag, became the most famous representative of this lineage. After the Mongol independence was proclaimed in Urga in 1911, the Bogd Khan appointed him the “minister for pacifying the Western area”. In the turbulent years which followed the Jalkhanza Khutugtu Damdin-Bazar until his decease occupied the highest governmental positions.

Prof. Mykhaylo Yakubovych, PhD, Albert-Ludwigs-Universität Freiburg, Freiburg, Germany, *The Qur'an in Azerbaijanian: Sunni, Sunni-Salafi and Shia Discourses*

Though a growing of the interest in translations of the Qur'an in the last decades, just a few studies answer to the question of the insitutional impact over the translation promoted by the such important institutions like Turkish Directorate of Religious Affairs (TDRA, est. 1924), King Fahd Qur'an Printing Complex (KFQPC, est. 1984) and Center for the Translation of the Holy Qur'an in Qum (CTHQ, est. 1994). That is mostly formal information about the activities, analysis of the single translations or just some of the reports and studies provided in the affiliated journals, be it Iranian Tarjuman e-Wahy or Saudi Journal of Qur'anic Research and Studies. The questions remains whether the state-supported insitutional framework for the translations pays any of the significant roles for the final meaning of the text and how those approaches can affect the popularity and further usage of the translation. Some of the single cases could be explored on the extensive basis of comparative methodology, namely, the translations published within the state support in Turkey, Saudi Arabia and Iran. To make build this research scope as the illustrative example, one of the best languages to select was the Azerbaijanian one. The reasons behind are the facts that all three translations into Azerbaijanian language appeared quite recently (between 1997 and 2020), all those works were specially done under the review of the related institutions and never published before: translation of the Qur'an into Azerbaijanian by Ismailzade Dozul first appeared from CTHQ in 1997, Alixan Musayev's interpretation was published by KFQPC in 2008 and, finally, recent Azerbaijanian translation by Kovser Tagiev appeared from TDRA in 2019 to change more "outdated" translation. Comparing formal (introductions, commentaries, attachments etc.) and essential features (vocabulary, language, and exegetical choices), the study will also present a real case of differences and coincidences in translations and so on.

dr Jakub Zamorski, Uniwersytet Jagielloński, *„Zen” wraca do Chin – mit i historia we współczesnym chińskim obrazie buddyzmu chan*

Popularność, jaką zdobył w XX wieku na Zachodzie buddyzm chan – lepiej znany pod swą japońską nazwą „zen” – jest od dawna przedmiotem krytycznej uwagi orientalistów. Zdaniem wielu badaczy fenomen ten miał związek z zainspirowaną przez japońskiego uczonego i popularyzatora buddyzmu Daisetsu Teitarō Suzukiego (1870-1966) reinterpretacją pojęcia „zen”, które w powszechnej świadomości zachodnich odbiorców wyparło swój chiński pierwowzór. W pracach Suzukiego „zen” utożsamiany jest z ponadczasowym i uniwersalnym doświadczeniem bezpośredniego wglądu w rzeczywistość, którego szczególnie pełnym wyrazem jest klasyczna estetyka japońska. Głównym zarzutem wobec tej narracji było zignorowanie w niej kulturowych, społecznych czy też politycznych uwarunkowań buddyzmu zen, którego doktryny i praktyki ukształtowały się w ramach konkretnej historycznej tradycji, przeniesionej do Japonii z średniowiecznych Chin. W tym sensie „demitologizacja” wiążanego z nazwiskiem Suzukiego popularnego obrazu zen często szła w parze z postulatem jego „resinizacji”, czyli zwrócenia uwagi na historyczne zakorzenienie zen w kulturze chińskiej. Początki takiej kontr-narracji znaleźć można w krytyce Suzukiego przedstawionej przez chińskiego uczonego Hu Shi (1891-1962). W pełni wybrzmiała ona jednak dopiero pod koniec XX wieku w pracach uczonych związanych z akademią amerykańską, a także autorów zainspirowanych japońskim tzw. „buddyzmem krytycznym”. W obliczu kontrowersji wywołanych przez te publikacje w środowisku akademickim stosunkowo niewiele uwagi poświęcono temu, jak współczesna popularna narracja na temat zen została przyjęta w „ojczyźnie” chanu, czyli w chińskim kręgu kulturowym. W niniejszej prezentacji chciałbym

skupić się na jednym wycinku tej problematyki, jakim jest obraz buddyzmu chan w chińskich publikacjach o charakterze popularnonaukowym – pisanych z pozycji autorytetu przez wykładowców akademickich oraz wykształconych mnichów buddyjskich, adresowanym jednak do szerszego czytelnika. Na podstawie wybranych przykładów postaram się ustalić, w jakim stopniu współcześni chińscy autorzy przyswoili sobie zainspirowaną przez Suzukiego „ahistoryczną” modernistyczną interpretację chan, a także na ile udało im się ją zaadaptować do własnego, sino-centrycznego dyskursu, w którym podkreśla się związki buddyzmu z chan z tradycyjną kulturą chińską.